

Opdat wij hen niet vergeten

Isaac de Jong (41 jaar),

Vermoord op 4 juni 1943 in Sobibor

Roseli de Jong-de Jonge (40 jaar)

Vermoord op 4 juni 1943 in Sobibor

Naomi de Jong (16 jaar)

Vermoord op 4 juni 1943 in Sobibor

Jochebeth de Jong (13 jaar)

Vermoord op 4 juni 1943 in Sobibor

Mozes Fortuin (81 jaar)

In gevangenschap overleden op 8 oktober 1944

In Apeldoorn

Markt 25 Lochem

Over Mozes Fortuin.

Markt 25 in Lochem was oorspronkelijk een fraai, statig asymmetrisch herenhuis. Het was groot genoeg om er twee huishoudens te kunnen onderbrengen. We zullen het zien.

Ooit was Markt 25 het kantoor van 's Rijks Veldwacht, de voorloper van de rijkspolitie. In 1960 vestigde zich er Weyenberg, de eerste zelfbedieningswinkel van Lochem. Daartoe werd het pand efficiënt verbouwd, wat resulteerde in de troosteloze gevel zoals we deze tegenwoordig als textielsuper Zeeman kennen. Het pand kent een trieste geschiedenis.

Bij gelegenheid van het leggen van Stolpersteine voor het pand Walderstraat 8 op 28 september 2022 werd gememoreerd dat op dat adres **Mozes Fortuin** ooit een fabriek was begonnen dat elastieken bretels, jarretels en sokophouders produceerde. Hij woonde toen met zijn vrouw Marianne van Gelder en drie kinderen op het adres Stationsweg 24, een van de geschakelde herenhuisen die bekend staan als Bella Vista aan de tegenwoordige Graaf Ottoweg. Op enig moment verhuisde Mozes en Marianne naar Markt 25.

Marianne van Gelder overleed op 28 november 1941; een natuurlijke dood. Zoon Abraham, zijn vrouw Rosette en hun vier kleine kinderen vonden eind 1942, dan wel in de loop van 1943 een gewelddadige dood in Polen. Mozes heeft dit immense verlies nooit kunnen verwerken. Nadat hij was ondergebracht op een onderduikadres bij bakker Starink op

Kaijersdijk 18 in Apeldoorn zou hij daar, volgens de overlijdensakte van 30 november 1945, op 18 november 1944 bezweken zijn aan een hersenbloeding. Anderzijds wordt gesuggereerd dat hij zelfmoord zou hebben gepleegd. Hoe dan ook, de onderduik gebood een illegale begraafplaats: de tuin van de bakker. Na de oorlog vond Mozes zijn definitieve rustplaats, bij zijn vrouw Marianne, op de begraafplaats van Wassenaar.

Over Isaac de Jong, Roseli de Jong-de Jonge, Naomi en Jochebeth

Op 20 mei 1936 werd het gezin De Jong-de Jonge in de burgerlijke stand van Lochem ingeschreven en wel op het adres Markt 25. Het was afkomstig uit Almelo waar **Isaac Salomon de Jong** op 28 september 1901 werd geboren. Hij trouwde daar in 1926 met **Roseli de Jonge**, geboren op 16 augustus 1902 in het Drentse Schoonebeek. Ze kregen twee dochtertjes: **Naomi** (1926) en **Jochebeth** (1930). In 1937 kocht Isaac, samen met zijn jongere broer Salomon, het woonhuis met pakhuis aan de Markt 25. Isaac had een groothandel in levensmiddelen die volgens de regels van de Joodse spijswetten waren bereid. Hij hield

zich daarbij vooral bezig met de handel in koosjere roomboter. Dochter Naomi maakte zich met haar mulodiploma in de zaak van haar vader verdienstelijk als kantoorjuffrouw.

Het gezin De Jong - De Jonge werd door de Joodse Raad te verstaan te geven per 1 juli 1942 te verhuizen naar Amsterdam naar een vrijgekomen bovenwoning aan de Kromme Mijdrechtstraat 66 I. Op de Joodse Raad-kaart van Isaak staan, zoals gebruikelijk, ook de namen en geboortedata van de overige gezinsleden genoteerd. Opmerkelijk is de vermelding daarbij van pleegdochter, Elfriede Häusler, geboren op 16 januari 1923 in het Duitse Duisburg. Begin 1940 was zij haar moederland ontvlucht voor de terreur van de nazi's. Na enkele adressen in het westen van Nederland werd het gezin van Roseli en Isaak een veilig geacht onderkomen.

Tienerdochter Naomi vond in Amsterdam een baantje als assistente bij een vertaalbureau in de P.C.Hoofdstraat, dat onder toezicht stond van de Joodse Raad, terwijl Isaak medewerker werd van de Afdeling Tewerkstelling Duitsland van diezelfde Raad. Op 27 mei 1943 werd het gezin De Jong - De Jonge naar Kamp Westerbork gedeporteerd, van waar het drie dagen later op transport naar Sobibor werd gezet. Bij aankomst werden Isaac, Roseli, Naomi en Jochebeth onmiddellijk vermoord.

Elfriede heeft de oorlog overleefd. Uit naoorlogse administratie van het Roode Kruis blijkt dat zij enige tijd werkzaam was bij het Centraal Israëlitisch Ziekenhuis in Amsterdam. Uiteindelijk nam ze de wijk naar Israël.

Scherms 29/6/50

Lieve Uk

Er luidt een klokje van scheiden
Hier rusteloos door het dal
Ik geloof dat 's voor ons beiden
Ook wel eens luiden zal
Maar wat er ook gebeure moege
Of wat het lot ook biecht
Geloof me beste Ukkie
Vergeten doe ik je niet.

Ter herinnering
aan

Naomi de Jong.

---

¹ Het poezie album is van Uck Garrels, een niet-Joods meisje van 16 jaar, dat bevriend was met Naomi de Jong, Jansje Vromen en Jennie Heilbronn; het album is in beheer bij Marjolijn Muntinga.

Stichting
Stolpersteine
Lochem

Klein Azink 6
7214 CA Epse
info@stolpersteinelochem.nl
Triodos NL92 TRIO 0788783564
